Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

5. november 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — socialpolitik — rammeaftale om deltidsarbejde — princippet om forbud mod forskelsbehandling — børnetillæg fastsat ved kollektiv overenskomst — beregning af det tillæg, der udbetales til deltidsansatte, i henhold til princippet om pro rata temporis«

I sag C-476/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberster Gerichtshof (Østrig) ved afgørelse af 13. september 2012, indgået til Domstolen den 24. oktober 2012, i sagen:

Österreichischer Gewerkschaftsbund

mod

Verband Österreichischer Banken und Bankiers,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits (refererende dommer) og M. Berger,

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. september 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Österreichischer Gewerkschaftsbund ved Rechtsanwalt A. Ehm

— Verband Österreichischer Banken und Bankiers ved Rechtsanwalt B. Hainz

— Europa-Kommissionen ved B. Eggers og D. Martin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 13. februar 2014,

afsagt følgende

* Processprog: tysk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af § 4 i rammeaftalen om deltidsarbejde, der blev indgået den 6. juni 1997 (herefter »rammeaftalen om deltidsarbejde«), som findes i bilaget til Rådets direktiv 97/81/EF af 15. december 1997 om rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS (EFT 1998 L 14, s. 9), som ændret ved Rådets direktiv 98/23/EF af 7. april 1998 (EFT L 131, s. 10, herefter »direktiv 97/81«), og fortolkningen af artikel 28 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en sag mellem Österreichischer Gewerkschaftsbund (den østrigske sammenslutning af fagforeninger) og Verband Österreichischer Banken und Bankiers (den østrigske bank- og bankierforening, herefter »VÖBB«) vedrørende et børnetillæg, der udbetales på grundlag af den kollektive overenskomst, der gælder for ansatte i banker og hos bankierer (herefter »KOBB«).

Retsforskrifter

EU-retten

3 I henhold til § 1, litra a), i rammeaftalen om deltidsarbejde har denne til formål »at skabe grundlag for en fjernelse af forskelsbehandling af deltidsansatte og en forbedring af kvaliteten af deltidsarbejde«.

4 Rammeaftalens § 4 med overskriften »Princippet om ikke-forskelsbehandling« bestemmer:

»1. Hvad angår ansættelsesvilkår, må deltidsansatte ikke behandles på en mindre gunstig måde end sammenlignelige fuldtidsansatte, udelukkende fordi de arbejder på deltid, medmindre forskelsbehandlingen er begrundet i objektive forhold.

2. Hvor det er hensigtsmæssigt, gælder princippet om pro rata temporis.

[…]«

Østrigsk ret

5 § 19d i Arbeitszeitgesetz (lov om arbejdstid) bestemmer:

»1. Ved deltidsarbejde forstås, at den aftalte ugentlige arbejdstid gennemsnitligt er kortere end den ved lov eller kollektiv overenskomst fastsatte normale arbejdstid.

[…]

6. Deltidsansatte må ikke på grund af deltidsarbejdet stilles ringere end fuldtidsansatte, medmindre en sådan forskelsbehandling er objektivt begrundet […]

7. I tilfælde af uoverensstemmelse skal arbejdsgiveren bevise, at forskelsbehandlingen ikke er en konsekvens af deltidsarbejdet.«

6 I henhold til KOBB's kapitel III, som har overskriften »Sociale tillæg«, »[ydes] [h]usstandstillæg og børnetillæg […] som social ydelser«.

7 KOBB's § 21, som har overskriften »Husstandstillæg«, bestemmer i stk. 2:

»2. Hustandstillægget for […] deltidsansatte beregnes ved at dividere det beløb, der udbetales til fuldtidsansatte […], med antallet af ugentlige arbejdstimer på fuld tid som fastsat i den kollektive overenskomst (dvs. 38,5 timer) og ved at gange resultatet med det aftalte antal ugentlige arbejdstimer.«

8 KOBB's § 22, der har overskriften »Børnetillæg«, er affattet således:

»Arbejdstagerne modtager børnetillæg for hvert barn, for hvilket de har krav på lovbestemt familietillæg og bevisligt modtager dette […]

[…]

4. § 21, stk. 2 […], finder tilsvarende anvendelse på børnetillæggene.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9 Österreichischer Gewerkschaftsbund har, som det kompetente organ for de ansatte i den østrigske banksektor, anlagt et søgsmål inden for rammerne af den særlige procedure, der er fastsat i § 54, stk. 2, i Arbeits- und Sozialgerichtsgesetz (lov om arbejds- og socialretlige retsinstanser, BGB1. nr. 104/1985).

10 Søgsmålet, som er rettet mod VÖBB, der er det kompetente organ, som repræsenterer arbejdsgiverne i den østrigske banksektor, tilsigter, at Oberster Gerichtshof (højesteret) fastslår, at de deltidsansatte, der er omfattet af KOBB's anvendelsesområde, er berettiget til at få udbetalt det fulde børnetillæg, der er fastsat i denne kollektive overenskomsts § 22, stk. 1, og ikke kun et beløb, der beregnes forholdsmæssigt i forhold til varigheden af deres arbejdstid.

11 På denne baggrund har Oberster Gerichtshof, idet denne ret er i tvivl om rækkevidden af princippet om pro rata temporis i den sag, der verserer for den, besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal princippet om pro rata temporis i § 4, stk. 2, i rammeaftalen [om deltidsarbejde] anvendes på et børnetillæg, der er vedtaget i en kollektiv overenskomst (lønaftale) – idet der er tale om en social ydelse fra arbejdsgiveren til delvis udligning af forældrenes udgifter til underhold af det barn, for hvilket tillægget modtages – på grund af denne ydelses (hensigtsmæssige) karakter?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

Skal § 4, stk. 1, i rammeaftalen [om deltidsarbejde] fortolkes således, at en ulige behandling af de deltidsansatte i form af en nedsættelse af børnetillægget i forhold til arbejdstiden – i betragtning af den vide skønsmargin, som arbejdsmarkedets parter råder over ved fastsættelsen af et bestemt socialt og økonomisk-politisk mål og de foranstaltninger, der er egnede til at opfylde dette mål – er [objektivt] begrundet, såfremt det antages, at et forbud mod forholdsmæssig tildeling af ydelsen:

a) vanskeliggør eller umuliggør deltidsansættelse i form af forældreorlov på deltid eller ansættelse i ringe omfang under en forældreorlov og/eller

b) fører til konkurrencefordrejninger, fordi arbejdsgiveren belastes mere i økonomisk henseende ved et større antal deltidsansatte, og til en ringere beredvillighed hos arbejdsgiveren til at ansætte deltidsansatte og/eller

c) fører til en begunstigelse af deltidsansatte, der har flere deltidsansættelser og flere krav på overenskomstmæssige ydelser såsom børnetillæg og/eller

d) fører til en begunstigelse af deltidsansatte, fordi disse har mere fritid end de fuldtidsansatte og således har bedre børnepasningsmuligheder?

3) Såfremt det første og det andet spørgsmål besvares benægtende:

Skal artikel 28 i [Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder] fortolkes således, at hvor der er tale om et arbejdsretligt system, i hvilket væsentlige dele af de arbejdsretlige mindstestandarder tilvejebringes på grundlag af særligt udvalgte og kvalificerede arbejdsmarkedsparters samstemmende socialpolitiske vurderinger, og kun en detailbestemmelse (der strider mod et EU-retligt forbud mod forskelsbehandling) i en kollektiv overenskomst (her forholdsmæssig beregning af børnetillæg ved deltidsarbejde) er ugyldig (efter national praksis), medfører denne ugyldighed, at alle den kollektive overenskomsts bestemmelser for dette område (her børnetillæg) er omfattet af ugyldighedssanktionen?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

12 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om § 4, stk. 2, i rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at princippet om pro rata temporis finder anvendelse på beregningen af et børnetillæg, der udbetales af arbejdsgiveren til en deltidsansat i henhold til en kollektiv overenskomst såsom KOBB.

13 Det bemærkes i denne henseende for det første, at ifølge de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt i sin anmodning om præjudiciel afgørelse, er det omhandlede børnetillæg ikke en lovbestemt ydelse, som staten udbetaler. Børnetillægget udbetales af arbejdsgiveren i henhold til en kollektiv overenskomst, der er forhandlet af de kontraherende parter, til arbejdstagere med børn.

14 Heraf følger, at dette tillæg ikke kan kvalificeres som en »social sikringsydelse« som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT L 166, s. 1), selv om det nævnte tillæg forfølger tilsvarende mål som dem, der tilsigtes med visse ydelser, der er fastsat i denne forordning.

15 Det skal for det andet konstateres, at ifølge de samme oplysninger, som blev bekræftet under den mundtlige forhandling, er parterne i hovedsagen enige om, at det omhandlede tillæg udgør en løn, der udbetales til arbejdstageren.

16 Således som generaladvokaten har anført i punkt 36 i forslaget til afgørelse, svarer denne kvalificering af børnetillægget til den, der fremgår af EU-retten. Det bemærkes således, at der i henhold til fast retspraksis ved »løn« i henhold til artikel 157, stk. 2, TEUF forstås den almindelige grund- eller minimumsløn og alle andre ydelser, som arbejdstageren som følge af arbejdsforholdet modtager fra arbejdsgiveren direkte eller indirekte i penge eller naturalier. Det følger af fast retspraksis, at dette begreb omfatter alle ydelser, aktuelle eller fremtidige, som arbejdstageren, eventuelt indirekte, som følge af arbejdsforholdet modtager fra arbejdsgiveren (jf. dom Hliddal og Bornand, C-216/12 og C-217/12, EU:C:2013:568, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

17 Domstolen har i denne forbindelse præciseret, at ydelsernes retlige karakter ikke har betydning for anvendelsen af artikel 157 TEUF, såfremt de ydes i tilknytning til ansættelsesforholdet (dom Krüger, C-281/97, EU:C:1999:396, præmis 16).

18 Domstolen har ligeledes fremhævet, at selv om mange af de ydelser, der udredes af en arbejdsgiver, også afspejler socialpolitiske hensyn, kan det ikke drages i tvivl, at en ydelse har karakter af løn, når arbejdstageren som følge af arbejdsforholdets eksistens er berettiget til at modtage den pågældende ydelse fra arbejdsgiveren (dom Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, præmis 18).

19 Eftersom børnetillægget udgør en del af arbejdstagerens løn, fastsættes dette i henhold til vilkårene for arbejdsforholdet, som er aftalt mellem arbejdstageren og arbejdsgiveren.

20 Heraf følger, at hvis arbejdstageren i henhold til vilkårene for dette arbejdsforhold er ansat på deltid, må beregningen af børnetillægget i henhold til princippet om pro rata temporis anses for at være begrundet i objektive forhold som omhandlet i § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde og for at være hensigtsmæssig som omhandlet i rammeaftalens § 4, stk. 2 (jf. analogt dom Heimann og Toltschin, C-229/11 og C-230/11, EU:C:2012:693, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

21 Det bemærkes i denne henseende for det første, at karakteren af den i hovedsagen omhandlede ydelse tydeligvis ikke er til hinder for anvendelsen af § 4, stk. 2, i rammeaftalen om deltidsarbejde, eftersom børnetillægget, der udgør en del af arbejdstagerens betaling i penge, er en delelig ydelse (jf. analogt domme Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 116, og Bruno m.fl., C-395/08 og C-396/08, EU:C:2010:329, præmis 34).

22 For det andet bemærkes, at Domstolen allerede har anvendt princippet om pro rata temporis på andre arbejdsgiverbetalte ydelser, som er knyttet til et arbejdsforhold på deltid.

23 Domstolen har således fastslået, at i tilfælde, hvor der er tale om deltidsarbejde, er EU-retten hverken til hinder for, at en arbejdsophørspension beregnes efter princippet om pro rata temporis (jf. i denne retning dom Schönheit og Becker, C-4/02 og C-5/02, EU:C:2003:583, præmis 90 og 91), eller at den årlige betalte ferie beregnes efter samme princip (jf. i denne retning domme Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, præmis 33, og Heimann og Toltschin, EU:C:2012:693, præmis 36).

24 Den omstændighed, at der i de sager, der gav anledning til de nævnte domme, blev taget hensyn til en nedsat arbejdstid i forhold til arbejdstiden for en fuldtidsansat, udgjorde nemlig et objektivt kriterium, der gjorde det muligt at foretage en forholdsmæssig nedsættelse af de omhandlede arbejdstagers rettigheder.

25 På grundlag af alle de ovenstående betragtninger må det første præjudicielle spørgsmål besvares med, at § 4, stk. 2, i rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at princippet om pro rata temporis finder anvendelse på beregningen af et børnetillæg, der udbetales af arbejdsgiveren til en deltidsansat i henhold til en kollektiv overenskomst såsom KOBB.

Det andet og det tredje spørgsmål

26 Henset til det svar, der er givet på det første spørgsmål, er det ufornødent at besvare det andet og det tredje spørgsmål, der er blevet stillet af den forelæggende ret.

Sagens omkostninger

27 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

§ 4, stk. 2, i rammeaftalen om deltidsarbejde, der blev indgået den 6. juni 1997, som findes i bilaget til Rådets direktiv 97/81/EF af 15. december 1997 om rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS, som ændret ved Rådets direktiv 98/23/EF af 7. april 1998, skal fortolkes således, at princippet om pro rata temporis finder anvendelse på beregningen af et børnetillæg, der udbetales af arbejdsgiveren til en deltidsansat i henhold til en kollektiv overenskomst, som den, der gælder for de ansatte i banker og hos bankierer i Østrig.

Underskrifter